
Vladimir Žmak

SYNAXIS, PRETJERANI ISKORAK ILI PROPUŠTENA ŠANSA U POKONCILSKOJ OBNOVI CRKVE U RIJECI?

Dr. Vladimir Žmak, Rijeka

UVODNA NAPOMENA

Pod signaturom “synaxis” pojavljuju se sljedeća značenja:

- synaxis – značenje i pojam: euharistijski sastanak ili zbor – ukoliko se euharistija slavi u skupu vjernika, vidljivom izrazu Crkve
- Synaxis – zajednica mladih u crkvi sv. Jeronima u Rijeci
- Synaxis I – prvi susret mladih; Kozala, 14. 12. 1969.
- Synaxis II - drugi susret mladih; Trsat, 5. i 6. 12. 1970.
- SYNAXIS – tiskovina – list mladih – orijentacijska traženja mladih u Crkvi i svijetu
- Synaxis – udruga građana izdavača lista
- synaxis – “riječki slučaj”

Odazvavši se pozivu organizatora da prozborim o prijepornom pitanju postavljenom u naslovu predložene teme: “*Synaxis, pretjerani iskorak ili propuštena šansa u pokoncilskoj obnovi Crkve u Rijeci?*“ nazočio sam simpoziju Teologije u Rijeci obilježenom atributom “znanstveni”. Smatram potrebitim napomenuti da moj pristup spomenutoj temi neće biti “znanstven”, jer znanstveni pristup zahtijeva povijesnu, sociološku i teološku znanstvenu analizu za koju ja medicinskom naobrazbom nisam kvalificiran. S obzirom na moje skromno ali aktivno sudioništvo u skupini mladih Synaxis, moj pristup narečenoj temi bit će kratkim prikazom dokumenata Synaxisa osobno svjedočiti o vremenu, orijentaciji, traženju, zamasima i htijenjima mladih kršćana grada Rijeke.

Iako u naslovu teme nije spomenuta obitelj, izražavam mišljenje da organizatori, uvrštavajući je u simpozij RELIGIOZNA FIZIO-

NOMIJA OBITELJI U RIJECI POSLIJE DRUGOG SVJETSKOG RATA s pravom žele valorizirati utjecaj skupine mladih okupljenih u Synaxisu na religioznu fizionomiju obitelji u Rijeci. Da bi se dale vrijednosne prosudbe potrebno je otvoriti ovu temu studioznim povijesnim, sociološkim i teološkim pristupom. Ovom prigodom i o ovoj temi donosim samo osobno svjedočenje.

KRATAK POVIJESNI PRESJEK

Dolaskom o. Tihomira Ilije Zovka 1965. u riječki dominikanski samostan počinju se okupljati srednjoškolci, studenti i mladi radnici na katehetske sastanke i liturgiju u crkvi sv. Jeronima na Trgu Riječke rezolucije. Začetak je to studentskog pastoralnog centra u kojemu počinje sustavna vjeronaučna pouka na tragu dokumenata Drugog vatikanskog sabora koji je netom (1965.) završio svojim radom.

Konferencije vode i drugi članovi dominikanske zajednice, a pored Tihomira Ilije Zovka, najredovitije o. Marijan Jurčević (o. Tihomir Ilija Zovko od ožujka 1965. do srpnja 1966., a o. Marijan Jurčević od rujna 1966. do veljače 1969.) Od ožujka 1969. katehetski rad, sada već s brojnou skupinom studenata i srednjoškolaca, ponovno preuzima o. Tihomir Ilija Zovko. U samostanu, uz pomoć samih studenata, dominikanska braća uredila su dvoranu za sastanke, knjižnicu i kapelu, prostore koji su postali ne samo mjesto za konferencije već i sastajalište mladih u raznim prilikama.

Redovite konferencije održavaju se četvrtkom u crkvi sv. Jeronima gdje o. Zovko i o. Jurčević mladima, u svijetlu suvremene teološke misli i dokumenata Drugog vatikanskog sabora, tumače evanđelje, Kristovu poruku i ulogu Crkve u rješavanju problema suvremenog svijeta. Putem analize misli Karla Marxa dotiču se i domaće društvene stvarnosti života pod diktatom marksističke ideologije i komunističkog režima.

Koncilska tribina "Kršćanska misao" održava se jednom mjesečno i na njoj širem intelektualnom krugu građanstva svoje misli iznose riječki i zagrebački teolozi.

Euharistijskom okupljanju na nedjeljnoj misi prethodilo je li-

turgijsko sastajanje mladih svake subote u kapelici samostana i razmatranje poruke evanđelja dotične nedjelje.

U jesen 1969. dekretom riječko-senjskog nadbiskupa dr. Viktora Burića osniva se Institut za teološku kulturu laika sa sjedištem u prostorima dominikanskog samostana. Profesorski zbor Visoke bogoslovne škole u Rijeci povjerava predstojništvo Instituta o. Tihomiru Iliji Zovku. U prvu akademsku godinu upisuje se 40 studenata pretežito sudionika već ustaljenih konferencija, tribina i susreta u dominikanskom samostanu.

Ideja o susretu katoličke mladeži čitave regije koja je tijekom ljeta i jeseni 1969. sazrijevala, ostvarena je 13. i 14. prosinca iste godine (dakle 1969.). U župnoj crkvi na Kozali održan je zbor mladih katolika riječke regije; Synaxis I. Nazočilo je oko 600 mladih iz Rijeke i okolice. Rektor Visoke bogoslovne škole u Rijeci dr. Marijan Valković govorom na temu "Mladi laik u Crkvi" dao je uvod i okosnicu zborovanju. Na plenarnim zasjedanjima mladi su raspravljali o svojoj ulozi u Crkvi i na koncu zborovanja sve saželi u dva dokumenta susreta mladih katolika "Synaxis" ;

- načelni pod naslovom "CRKVA SE NE SMIJE BRINUTI ZA SVOJU VLASTITU BUDUĆNOST" i

- programski u kojemu su izneseni zaključci susreta u pet točaka.

Predavanje dr. Marijana Valkovića, dokumenti i diskusija tiskani su ciklostilom u pokrenutom listu "SYNAXIS" - ORIJENTACIJSKA TRAŽENJA MLADIH U CRKVI I SVIJETU broj 1 i 2, 1970.

U svrhu legalizacije izdavanja lista osnovana je "Zajednica mladih katolika – Synaxis", te je 11. lipnja 1970. podnesen zahtjev nadležnim organima uprave u Rijeci za registraciju "grupe građana". Registracija je odbijena, ali je nakon utoka republičkoj instanci u Zagrebu 21. listopada 1971. odobren opis u Registar grupe građana. Isti se nije mogao ostvariti jer je, tjedan dana nakon registracije u riječkom SUP-u, uslijedio dobro poznati obrat političkog i društvenog života u Hrvatskoj nakon sastanka političkog vodstva Jugoslavije u Karadorđevu (1. i 2. prosinca 1971.).

Drugi zbor mladih katolika "Synaxis II" održan je 5. i 6. prosinca 1970. na Trsatu, u kapeli zavjetnih darova Marijina trsatskog svetišta. Uvodni referati dr. Antuna Kresine "Crkva budućnosti", dr. Vjekoslava Bajsića "Crkva u našem društvu" i ing. Đure Lanca "Proroci na pragu budućnosti" bili su osnova za vrlo kritičku i na trenutke polemičku diskusiju mladih koja je uslijedila.

Nadbiskup Viktor Burić 20. veljače 1971. donosi odluku kojom o. Tihomiru Iliji Zovku opoziva povjerenu misiju propovijedanja i poučavanja.

Tri dana kasnije synaxisti traže od Nadbiskupa da obrazloži i povuče svoju odluku. Nadbiskup je odgovorio da je postupio prema savjesti, da ostaje pri svojoj odluci i da ima podršku klera.

Nakon što su iscrpljene sve mogućnosti i izgledi da "slučaj" riješi, ostavši bez kanonske misije o. Tihomir Ilija Zovko u svibnju 1971. odlazi iz Rijeke.

Mladi Synaxisa, na tragu doživljenog i proživljenog tijekom proteklih godina, svaki u svome području na osobnom planu, i onom zajedničkom društvenom, u olujama "Hrvatskog proljeća" 1971. i kasnije, preuzimaju svoj dio odgovornosti u Crkvi i društvu. Neki od njih, radi svoga političkog djelovanja tijekom "Hrvatskog proljeća" i inkriminacije njihova legalnog i legitimnog javnog angažmana tijekom dotičnog vremena, bivaju optuženi i osuđeni te dio svog života provode iza rešetaka.

Nakon ovako silovitih napada, izgubivši potporu u svojoj lokalnoj riječkoj Crkvi, zajednica Synaxis postaje sve do danas u unutarcrkvenim krugovima "tabu tema". U takvim uvjetima nema daljnje nadgradnje zajednice. Mnogi se članovi i dalje neformalno sastaju, potpomažu se, vezuju se prijateljstvom, kumstvom, poneki i brakom.

U crkvi sv. Jeronima 29. listopada 1994. obilježena je 25. obljetnica prvog zborovanja katoličke mladeži "Synaxis", održanog u Rijeci na Kozali 14. prosinca 1969., pod geslom: SUSRET, DIJALOG, ZAJEDNIŠTVO.

ZAJEDNICA MLADIH "SYNTAXIS" - PROGRAMSKI DOKUMENTI

Drugi vatikanski sabor na svom je završetku 8. prosinca 1965. (dakle prije 40 godina) uputio mladeži sljedeću poruku:

"Svoju posljednju poruku Koncil upućuje vama, mladići i djevojke cijeloga svijeta. Jer vi upravo preuzimate baklju iz ruku svojih starijih, ulazite u život svijeta u trenutku divovskih preobražaja njegove povijesti. Vi ste ti koji ćete, primivši pouku i primjer svojih roditelja i učitelja, izgraditi društvo sutrašnjice, ili ćete zajedno s njime propasti.

Crkva je upravo kroz četiri godine pomlađivala svoje lice, da bi više odgovarala zamisli svoga Utemeljitelja, velikoga živog Krista koji je vječno mlad. Na završetku ove velike revizije svoga života Crkva se obraća vama. Za vas, mladi, osobito za vas ona je na svom Koncilu zapalila jedno svjetlo, za budućnost, vašu budućnost.

Crkvi je mnogo do toga da to društvo koje ćete vi izgrađivati bude poštovalo dostojanstvo, slobodu i prava osoba, a te osobe – to ste vi.

Njoj je osobito do toga da je to društvo ne sprječava u dijeljenju njezina blaga – starog a uvijek novog; njezine vjere. I da slobodno uzmogne vaše duše prožimati svojim blagotvornim spoznajama.

Crkva ima u vas povjerenja da ćete smoći snage i naći radost u tome da ne upadnete u napast u koju su upali neki od vaših otaca, da se dadnete zavesti filozofijom egoizma i sebičnosti. Nasuprot nijekanju Boga, što je znak iznemoglosti i starosti, vi ćete posvjedočiti svoju vjeru u život i u ono što životu daje smisao: sigurnost o postojanosti pravednoga i dobrog Boga.

U ime toga Boga i njegova Sina Isusa potičemo vas da svoja srca proširite prema dimenzijama svijeta, da čujete zov svoje braće i da svoje mlade snage smjelo stavite njima u službu. Borite se protiv svakog egoizma. Ne dopustite da se slobodno razvijaju instinkti mržnje i nasilja iz kojih se rađa rat i njegova pratnja svih mogućih bijeda. Budite plemeniti, čisti, obzirni i iskreni. Poletno gradite svijet koji će biti bolji od svijeta vaših otaca.

Crkva vas gleda s povjerenjem i ljubavlju. S bogatom baštinom svoje duge povijesti koja trajno u njoj živi, dok u vremenu teži prema savršenstvu čovjeka i prema konačnim ciljevima povijesti i života – Crkva predstavlja istinsku mladost svijeta. Ona ima ono u čemu je snaga i draž mladosti. To je sposobnost da se raduje onome što tek počinje, da se daje bez pridržaja, da se obnavlja i da se kreće u nove pothvate. Gledajte je i naći ćete u njenim crtama lik Krista, pravog heroja, skromnog i mudrog, proroka istine i ljubavi, druga i prijatelja mladosti. Upravo u ime toga Krista mi vas pozdravljamo, potičemo i blagoslivljamo” (Glas Koncila, Božić, 1965., str. 8).

Na tragu zamaha i duha poruka i dokumenata Drugog vatikanskog sabora mladi riječki kršćani katolici, dolazeći iz tradicionalnih katoličkih sredina, okupljeni u crkvi sv. Jeronima, bivaju poučavani misliti svojom glavom, odgajani odgovorno preuzimati obveze u osobnom, crkvenom i društvenom životu. I zato u poruci kojom se Koncil obraća upravo njima nalaze snažan poticaj za traženje i nalaženje svoga mjesta u Crkvi i za probuđenu nadu u ostvarenje poslanja i odgovornosti u svojoj mjesnoj Crkvi. Sazrijevajući u dijalogu putem konferencija, tribina, euharistijskih okupljanja, prepoznajući se kao braća, traže puteve konkretnog zajedništva.

Tražeci svoje mjesto mladog laika u Crkvi i nastojeći sagledati svoje zadatke okupljaju se na zborovanje mladih katolika Rijeke 13. i 14. prosinca 1969. Žele svoja iskustva podijeliti s drugima. Zato u uvodu navode: *“osjećajući da naše opredjeljenje za dobro nije dovoljno jako i poduprto kada smo osamljeni, i vjerujući da se kršćanski živi samo u punom i bezuvjetnom zalaganju za okupljanje svih ljudi oko jednoga stola, izlazimo pred javnost ovoga naroda pod geslom zajedničkoga lomljenje kruha – SYNAXIS.”* (SY – I)

Dijaloge dvodnevnog zborovanja, ali i višegodišnjeg pokoncilskog sazrijevanja, sažimlju u dokumentu susreta mladih katolika “Synaxis I”:

“CRKVA SE NE SMIJE BRINUTI ZA SVOJU VLASTITU BUDUĆNOST

Sa spremnošću i željom da razaberemo “znakove vremena” i odazovemo se Duhu koji nas kroz njih zove, da spoznamo i odredimo svoje mjesto u svojoj vjeri i svojoj Crkvi te da se kao braća i sestre susretnemo u Kristu i osobno upoznamo, sastali smo se mi mladi katolici Rijeke 14. prosinca 1969. u crkvi Svih svetih u Rijeci. Ovo što slijedi iznosimo kao naš zajednički stav:

Ljudska povijest živi u neprestanoj krizi, u stalnom rasponu između postojećeg i mogućeg, nadolazećeg, još nenazočnog u rasponu između sadašnje zbilje i potencijalnog budućeg obrata, u trajnom nadilaženju i nadržastanju.

Naša Crkva pokušava danas živjeti u “suvremenom svijetu” pa se stoga lomi u bolima umiranja i novog rađanja. Odjednom smo započeli prebivati u relativnome, provizornome, privremenome, uvijek kao putnici na konaku. Strah i tjeskoba, nesigurnost i kolebljivost pustoše i životom kršćanina. Tvrda podloga se rasplinjuje pod našim nogama, koračamo tlom koje podrhtava pod prijetnjom ništavila, uporišta nam izmiču na dohvat. Čini se da je nastupio sumrak, more je uzburkano, nebo oblačno olovnim oblacima, a mi moramo isploviti u horizont eshatološke nade, u budućnost Gospodnjeg Dolaska: contra spem sperare – nadati se i kad nema mjesta za nadu. Ovo je rizik naše vjere. Ovdje je jedino vjera autentična, Abrahama vjera kao hodanje u nepoznato, buduće i obećano - “pred licem Jahve” koji ide ispred i dolazi ususret.

Naše uporište je Bog koji je s nama podijelio našu sudbinu u povijesnom čovjeku Isusu iz Nazereta. Problemi zajednice okupljene oko Isusa mogu biti samo goruće rane svijeta; inače ostajemo u sebi vrteći se u krugu bez kraja i konca, izjedajući sami sebe.

Crkva nije Crkva kad hoće da se pod svaku cijenu učvrsti, da očuva ili zauzme poziciju bilo kakve vlasti nad ljudima. Ona mora iskorijeniti i posljednju primisao na to. Ona po namisli Kristovoj služi čovjekovu potpunom oslobođenju te se ne može i ne smije nikada pomiriti sa svijetom smrti, bijede, nepravde, laži, zloće i bilo kojeg oblika robovanja. Crkva postoji kao “službenica spasenja”: da se dokine svako gospodarenje, podjarmljivanje, porobljavanje čovjeka i da se tako otvori put isključivom gospodstvu Boga nad čovjekom,

da se uspostavi Božje kraljevstvo istine, pravde, dobrote, mira i slobode u iščekivanju definitivnog oslobođenja u Dolasku Gospodnjem. Vjerom u Raspetog i Uskrslog Krista Crkva mora biti spomen i znak Božjeg protesta protiv smrti, grijeha, patnje i nepravde; kvasac ljudske povijesti. Ali ne bijegom iz svijeta nego mijenjajući svijet u horizontu Božjih obećanja.

Crkva se ne smije brinuti za svoju vlastitu budućnost, nego za budućnost zemlje, ovoga svijeta, jer nada Božjega naroda – Isus Krist – jest nada za ovu zemlju, za ljudsku povijest, za ovaj svijet. I ne radi se o tome da spašavamo Boga, njemu Spasitelju nije potrebno spasenje. Nama ljudima je potrebno spasenje. Bog Emanuel jest s nama i među nama da spasi čovjeka, a Crkva sredstvo čovjekova oslobađanja u Bogu.

Za nas mlade katolike Rijeke poslanje i odgovornost Crkve jest naše poslanje i odgovornost. Hranjeni nadom u obećanu i zdraviju budućnost svijeta u nadolasku potpuno slobodnog čovjeka – Boga osloboditelja, želimo se u tu svrhu angažirati i ponuditi svoju uslugu Crkvi i svijetu. I spremni smo na suradnju sa svim ljudima dobre volje unutar Crkve i izvan nje.

Mi mladi kršćani danas ovdje i u ovoj državi i bilo gdje u svijetu ne želimo i nećemo nikakvih povlastica. Odričemo se pretenzija na vlast bilo ekonomsku, bilo političku, bilo ideološku, bilo čak i religioznu vlast, jer se i tako može vladati, manipulirati. Mi samo nudimo svoju uslugu. Ali kao što ne želimo i nećemo i odričemo se privilegija, mi ne želimo i nećemo da zbog toga što smo kršćani budemo šikanirani i da nam se zatvore vrata slobode na koju imamo pravo kao ljudi.

Svjesni smo da ne možemo tražiti društvo demokratičnosti, slobode i samoupravljanja u svijetu, a protiv svakog oblika robovanja, dok to nismo ostvarili u svojoj Crkvi, kao modelu idealnog društva kojemu se usmjeruje povijest. Ne možemo isticati ni svoje pravo na potpunu, neprerađenu i nepristranu informaciju, a protiv mistifikacija, monopolizma i fanatizma u svijetu, dok isto nismo izborili ili barem započeli uspostavljati među nama u Crkvi.

Crkva bi po nama morala biti “među narodima podignut znak”

da je moguće pravedno društvo, u kojemu svaki pojedinac vidi svoj prostor slobode u slobodi svih ostalih.”

Ma koliko ovaj dokument bio deklarativan, iza njega stoji ne samo dvodnevno zborovanje već višegodišnje zajedništvo i sazrijevanje u raspravama, dijalogu i sve dubljem bratskom prožimanju i crpljenju snage i hrabrosti iz euharistijskog zajedničkog lomljenja kruha okupljene zajednice mladih.

Dokument predstavlja zajedničku orijentaciju, otvara zajednički horizont rada, a Zaključci konkretne vidike, zajednička htijenja i nalažu zadatke:

“ZAKLJUČCI SUSRETA MLADIH U RIJECI – 14. prosinca 1969.

- 1. Pojačati i organizirati rad osnovnih centara gdje se već okuplja kršćanska omladina.*
- 2. Svakom sektoru grada prema potrebama omogućiti kvalitetnu katehizaciju. Budući da kvalitetna katehizacija iziskuje kvalificirane vjeroučitelje, smatramo da u gradu Rijeci treba djelovati ekipa (team) svećenika kojima bi bio prvi zadatak dušobrižništvo mladih. Mi mladi laici nudimo svoju suradnju.*
- 3. Predlažemo da se - osnuje koordinacijski centar mladih. Njegova bi funkcija bila usklađivanje i pospješivanje rada osnovnih centara. Centar bi djelovao kao posrednik u održavanju komunikacija i informacija, zastupao bi omladinu i promovao njene interese, sazivao i organizirao susrete katoličke omladine. Članovi koordinacijskog odbora centra bili bi katehete i delegati svih osnovnih centara.*
- 4. Tražimo da mladi ravnopravno odlučuju o izboru kateheta.*
- 5. U cilju produbljivanja osobne vjere i međusobnog zajedništva mladih kršćana bezuvjetno su potrebne prostorije opskrbljene prikladnom knjižnicom i čitaonicom te svime što je potrebno za kršćanski odgoj i izobrazbu.”*

U životu domaće riječke Crkve Synaxis je bio sudionikom u svim važnijim događajima, pa je tako prigodom proglašenja metropolije (9. i 10. svibnja 1970.) uz proslavu na Trsatu u Dvorani zavjetnih darova organiziran “sastanak mladih Riječke metropolije” na kojem je “mladim kršćanima i kršćankama” upućen apel zajedno s programskim točkama. U njemu se ogledaju ondašnja nastojanja Synaxisa, osnovni stav i duševno raspoloženje mladih.

“Mladi kršćani i kršćanke, došli ste danas na proslavu osnivanja Riječke metropolije, jer ste naslutili da se događa nešto značajno za vašu kršćansku budućnost. Zato ste se odazvali spremno i čitavim bićem. Osnivanje metropolije, međutim, samo je jedan juridički čin, lišen magične moći. Samo kao odraz zbilje, nazočne u nama, katolicima ovog dijela Hrvatske, taj čin ima svoje značenje. Za nas mlade on predstavlja k tomu i orijentacijsku liniju prema budućnosti, jedno novo obzorje i perspektivu. Pa ako mi mladi spremno i punoljetno ne prihvatimo baklju Vjere i ne uručimo nadolazećim pokoljenjima, ako mi ne preuzmemo svoj dio odgovornosti u sadašnjosti da bi nadošla obećana bolja budućnost, papinska bula osnutka metropolije ostat će samo na papiru.

Svatko od nas mladih opravdano želi znati nad čime ima preuzeti odgovornost, i u kakvom stanju je to što odgovorno preuzima. Crkva sadašnjosti smo svi mi: stari i mladi, laici i klerici. Ali crkva budućnosti – budućnost Crkve: to smo mi mladi. Kakvi budemo mi, takva će biti naša Crkva ovdje u ovom narodu. Stoga ćemo za propuste i promašaje polagati račune, odgovarati pred Bogom i budućim pokoljenjima.

Zar da se sve završi slavljenjem, čitanjem papinske bule, pozdravnim govorima, hodočasničkim raspoloženjem, nacionalnim i religioznim folklorom? Danas ovdje trebaju biti postavljeni zbiljski temelji jedinstva među nama, naznačenog u službenom ujedinjenju crkvenih pokrajina ovog dijela Hrvatske. Mi već danas moramo učiniti prvi korak, da se međusobno upoznamo, jedan drugoga otkrijemo, da utvrdimo i produbimo, odnosno uspostavimo zajednicu jedne Vjere i Nade u Isusa Spasitelja. U Njemu nas Bog spašava također

od imobilnosti i pasivnosti. Dužni smo, dakle, potražiti svoje mjesto u ovoj novoj crkvenoj situaciji, uzeti svoj dio odgovornosti ovdje i odmah, sagledati svoje zadatke i perspektivu ovoga naroda u Crkvi što živi ovdje u Hrvatskom primorju, Istri, otocima, Lici i Gorskom kotaru.

Ne smijemo mi mladi očekivati da nas stariji ozbiljno uzmu i prihvate s onim što u sebi nosimo, ako uistinu sami ne uzimamo sebe i svoj život ozbiljno, ne radimo solidno i ne ponašamo se sve zrelije. A za sve nas kršćane jedno je sigurno: mi ne možemo s pravom tražiti u svijetu društvo slobode, opstanka u dostojanstvu i pravu čovjeka, društvo demokratičnosti i participacije, dok to isto nismo ostvarili u svojoj Crkvi, kao znaku obećanog Kraljestva Božjeg i modelu idealnog društva kojem se usmjeruje povijest.

Naša Crkva ima biti zajednica ljubavi, zrelosti i slobode.”

Potkraj srpnja 1970. jedna skupina mladih sinaxista odazvala se pozivu mladih katolika u Milanu da ih pohode. U međusobnim susretima stjecana su nova poznanstva, izmijenjena iskustva na primjerima života u domaćim Crkvama, raširena su obzorja kulture i duha. Na povratku su mladi domaćini podarili nekoliko kovčega različite robe koja je onda bila početna osnova karitativnoga rada iz kojega se kasnije u gradu razvio jedini organizirani Caritas. Od 1970. ostao je raditi pri ulazu u dominikanski samostan sve do 1986. kada je prešao u Kresnikovu, kod sestara milosrdnica, da bi kasnije prerastao u današnji dijecezanski Caritas.

Godinu dana nakon prvog zborovanja održano je na Trsatu drugo zborovanje mladih katolika Rijeke – Synaxis II. Organizatori upućuju poziv:

“Zamisao se iznosi pred svu katoličku mladež Rijeke kao prijedlog i provizorij s pozivom da svaki pojedinac unese sebe u definiranje zajedničkog pothvata u stvaranju što komunitarnije zajednice. Susret treba biti zajednički susret i djelo svih. Konačnu fizionomiju određuju sve grupe mladih, ostavljajući prostora spontanosti konačnog trenutka i rizičnosti novoga i budućega koje mladoj generaciji nagoviješta svoj dolazak. U nama mladima “budućnost je već po-

čela". Mi smo Crkva budućnosti. Kakvi budemo mi, takva će biti Crkva budućnosti. "Nemoj umrijeti u čekaonici budućnosti!" Crkva budućnosti nastupa kad nastupimo mi mladi s vjerom u ljubav, s nadom u pobjedu dobra i s jednim srcem koje kuca za svakoga čovjeka! Crkva budućnosti nastupa kad se uistinu u svijetu i Crkvi osjeti naša odgovornost pred Bogom i ljudima!"

Dr. Ante Kresina nadahnuto govori o "Crkvi budućnosti", dr. Vjekoslav Bajsic o "Crkvi u društvu", a ing. Đuro Lanc predavanjem "Proroci na pragu budućnosti" izaziva prijepore.

Zborovanje na Trsatu bilo je za unutarcrkvene krugove pretjerani iskorak mladih laika, a za riječki komitet SK i udbašku centralu u Vjerskoj komisiji uzbuna u već prethodno započetoj ofenzivi u razbijanju zajednice Synaxis i uklanjanju o. Tihomira Ilije Zovka iz Rijeke. Istodobno se dogodio obrat u dosadašnjoj podršci unutarcrkvenih krugova zajednici Synaxis te je uslijedila žestoka kampanja protiv o. Tihomira Ilije Zovka, koja je rezultirala time da je nadbiskup Viktor Burić 22. veljače 1971. o. Tihomiru Iliji Zovku opozvao kanonsku misiju poučavanja i propovijedanja.

Radi istinitog vrjednovanja slijeda događaja potrebno je temeljem dokumenata i svjedočenja sudionika rasvijetliti činjenicu da se u svojevrsnoj koincidenciji dogodila sinkronizirana kampanja riječkog komiteta SK i udbaške centrale u Vjerskoj komisiji i unutarcrkvenih krugova u uklanjanju Tihomira Ilije Zovka iz Rijeke i razbijanju zajednice Synaxis. Nije li riječka Crkva, uvažavajući unutarcrkvene savjetodavne krugove i pod utjecajem strahova induciranih udbaškim ucjenama, u ovom slučaju učinila upravo ono što nije željela: da bude uvučena u politiku? Naime, izvršila je upravo ono što su Centralni komitet SK i UDBA željeli: uklanjanje o. Tihomira Ilije Zovka iz Rijeke i razbijanje zajednice "Synaxis".

PITANJA UMJESTO ZAKLJUČKA

Zašto Crkva u Rijeci i šest godina nakon završetka Drugog vatikanskog sabora nije, u zamahu, htijenjima i spremnosti mladih “Synaxisa”, pa makar i njihov iskorak smatrala pretjeranim, smogla razložne smjelosti da i uz postojeće rizike prepozna “znakove vremena” za njezinu pokoncilsku obnovu?

Zbog neznanja i nerazumijevanja?

Zbog manjka potrebitog senzibiliteta riječkoga klera?

Zbog bojazni od preuzimanja rizika?

Je li to bio strah pred novim?

Ili se radilo samo o “sukobu interpretacija”?

Drugi vatikanski sabor otvorio je prostor slobode laicima, a posebno je mladima otvorio široku paletu otvorenih mogućnosti. Pounudio je mladima jedinstvenu priliku da obnove lice Crkve, da na vjekovnim korijenima vjere izgrade “Crkvu budućnosti”. U takvom ozračju, sretnim stjecajem povoljnih okolnosti bila je otvorena šansa, jedinstvena u vremenu i prostoru da se baš tu, u Rijeci, u samom njezinu središtu, sakupe tolike mlade kreativne snage i akumuliraju toliki pothvati značajni za domaću riječku Crkvu.

Unatoč prijepornim mišljenjima, valja istaći činjenicu da su uz crkvu i samostan sv. Jeronima, u strogom središtu grada Rijeke usko vezana imena i naslovi sljedećih formalnih i neformalnih ustanova i događaja od općeg značenja za Katoličku crkvu u Rijeci: Koncilska tribina, Centar okupljanja mladih katoličkih laika Synaxis, redovita predavanja za riječku katoličku mladež četvrtkom, liturgijsko sastajanje mladih svake subote u kapelici samostana i razmatranje poruke evanđelja dotične nedjelje, euharistijsko slavlje nedjeljom s propovijedima za akademsku mladež, jedini u gradu organizirani Caritas, zborovanje mladih Synaxis I i Synaxis II i izdavanje vlastitog časopisa Synaxis.

Sve je to poniklo u ozračju duhovnih gibanja u pokoncilskom vremenu, isprepleteno osobnim sazrijevanjem i poletnim duhom za-

jednice mladih. I unatoč nedostatnostima i manjkavostima, mladi u Synaxisu prihvatili su jedinstvenu i nepovratnu šansu u pravom času i pravovremeno iskoračili, našli se u pravom trenutku na pravom mjestu da bi u trenutku sazrelog i prispjelog vremena odgovorno učinili ono što im je bio dug i dužnost ne samo u svojoj Crkvi nego i u svome gradu Rijeci i svome narodu.

Zato nam je i bio jasan i razumljiv odgovor: "Ja ne mogu natrag," koji je o. Tihomir Ilija Zovko tijekom razgovora, nikada ne stavljajući u pitanje biskupov autoritet, uputio nadbiskupu Viktoru Buriću. Isti su odgovor u sebi nosili i mladi Synaxisa.

Zar da se vratimo u puku crkvenu statistiku, zar da sazrijevajuću odgovornost zamijenimo neodgovornom poslušnošću, zar da ustuknemo pred nadolazećim dužnostima u Crkvi, obitelji i društvu, zar da odbacimo značajnu duhovnu glavnicu i vratimo se u Crkvu predkoncilskog vremena? Nismo mogli natrag.

Je li to bio pretjeran iskorak ili propuštena prigoda pravovremenog iskoraka u posuvremenjenju ("aggiornamento" pape Ivana XXIII.) i pokoncilskoj obnovi Crkve u Rijeci?

Zahvaljujem organizatorima na otvaranju teme Synaxis nakon dugog, tridesetpetogodišnjeg razdoblja sustavnog prešućivanja.

Valjalo bi širim obuhvatom uvažiti događaje, djelo i osobe te povijesnim, sociološkim i teološkim pristupom primjereno vrjednovati htijenja, zamahe i dosege zajednice mladih "Synaxis" i donijeti vrijednosne prosudbe jednog značajnog poduhvata mladih u pokoncilskoj obnovi Crkve u Rijeci.